

Журналістська освіта в Україні: світові професійні стандарти : Матеріали п'ятнадцятої Всеукраїнської науково-практичної конференції (Суми, 22–23 травня 2019 р.) / уклад. : О. Г. Ткаченко. – Суми : Сумський державний університет, 2019. – 83 с.

Journalism Education in Ukraine: World Professional Standards : the Materials of the 15th International Scientific Practical Conference (Sumy, 22–23 May 2019) / compiled by O. Tkachenko. – Sumy : Sumy State University, 2019. – 83 p.

До збірки увійшли наукові матеріали викладачів та аспірантів кафедри журналістики та філології СумДУ, а також студентів спеціальностей «Журналістика», «Реклама і зв'язки з громадськістю», «Медіакомунікації». Дослідження пов'язані з комплексною програмою науково-дослідних робіт СумДУ, безпосередньо з науковим напрямом досліджень кафедри журналістики та філології у межах теми «Особливості формування національного інформаційного простору України: від радянської системи ЗМІ до демократичної моделі».

The collection includes scientific materials of teachers and graduate students of the Department of Journalism and Philology of the Sumy State University and also students with the chief subject «Journalism», «Advertising and Public Relations», «Media communication». The research is related to the complex program of scientific works of the Sumy State University, directly to the scientific sphere of the research of the Department of Journalism and Philology within the theme «Features of Formation of the National Information Space of Ukraine: from the Soviet System to a Democratic Media Model».

РЕДКОЛЕГІЯ:

Олена Ткаченко, д-р філол. наук (голова)

Інна Гаврилюк, канд. наук із соц. комунік.

Світлана Воропай, канд. філол. наук

Ольга Сидоренко, канд. педагог. наук

Ярослав Яненко, канд. соціологічних наук

EDITORS:

Olena Tkachenko, Doctor of Philology (head)

Inna Gavrilyuk, PhD of Social Communications

Svitlana Vororpai, PhD of Philology

Olga Sydorenko, PhD of Pedagogical Science

Yaroslav Yanenko, PhD of Social Sciences

відтінок подання інформації. Прикметно також, що кількість політичних радіопрограм в періоди президентської та парламентської кампаній в Україні значно збільшується. Це свідчить про гостру потребу українського суспільства в такому роді програмах.

Список літератури

1. Гоян О. Основи радіожурналістики і радіоменеджменту / О. Гоян. – К. : Веселка, 2004. – 245 с.
2. Лизанчук В. В. Радіожурналістика : засади функціонування : підруч. / В. В. Лизанчук. – Львів : ПАІС, 2000. – 366 с.

Науковий керівник:

Інна Гаврилюк,

к. наук із соц. комунік., доцент СумДУ

ПРОБЛЕМАТИКА ПРОЗИ ЄВГЕНІЇ КОНОНЕНКО

Ганна Калантаєвська,

к. ф. н, доцент, СумДУ

Тетяна Чекотило,

студентка 1 курсу, ЖТ-81, СумДУ

У дослідженні з'ясовуються найважливіші проблеми, які цікавлять письменницю Є. Кононенко і які вона художньо осмислює у своїх романах, оповіданнях та есеях. Наголошується, що авторка звертає особливу увагу на морально-етичний аспект життя своїх героїв.

Ключові слова: *індивідуальний стиль, детективний жанр, гендерний конфлікт.*

RANGE OF THE PROBLEMS OF PROSE OF YEUVHENIYA KONONENKO

Hanna Kalantayevska,

associate professor, Sumy State University

Tetiana Chekotylo,

1st year student, ZhT-81, Sumy State University

The study reveals the most important problems that E. Kononenko is interested in and writes writer, and which she artistically comprehends in her novels, stories and essays. It is emphasized that the author pays special attention to the moral ethical aspect of the life of their heroes.

Keywords: *individual style, detective style, gender conflict.*

Серед найвідоміших постатей в українській літературі початку 2000-х років є прозаїк і поетеса, есеїстка й авторка культурологічних розвідок та журналістських статей Євгенія Кононенко, яка до всього згаданого ще працює науковим співробітником Українського центру наукових досліджень. Серед українських читачів письменниця відома також дитячими книжками, романами і повістями, але найбільше її творче досягнення – коротка проза. За визнанням самої Є. Кононенко, письменницька робота для неї – один із видів самореалізації, адже вона завжди пише про те, про що хоче сама і є замовником сама собі.

Актуальність нашого дослідження полягає у пильній увазі Є. Кононенко до проблем і

життя загалом сучасної людини, яке включає в себе і кризові моменти, і пошуки ідеалу, і таємні сторони, і побутові умови, і найрізноманітніші почуття та зацікавлення.

Метою дослідження є з'ясування найбільш властивих для прози письменниці сучасних проблем, які авторка прагне оприлюднити, привернути увагу до яких намагається у своїх романах, есеях, новелах.

В об'єктиві психологічних спостережень Є. Кононенко перебуває буденне життя наших сучасників з його часто не святковими і переможними настроями – і це одна із специфічних рис її письменницького індивідуального стилю, бо авторка не замовчує щоденні конфлікти і стреси своїх персонажів, вважаючи найдієвішим способом лікування будь-яких непорозумінь відкрити розмову про них, аналіз, пошук причини.

Про потребу розгадувати таємниці минулого, аби очистити сумління людини, причетної до них, ідеться у романі Є. Кононенко «Останнє бажання», початковою інтригою якого стає ситуація, коли діти випадково знаходять рукопис власного батька, в якому він згадує про своє моторошне минуле, адже до того, як стати відомим радянським письменником, був катом у системі НКВС і вішав людей, виконуючи смертні вироки. Герой роману – Іван Івак, який мав стратити свою жертву, на все життя запам'ятав коротку зустріч із нею, під час якої так і не зрозумів, хто то був – жінка чи чоловік із дивним ім'ям Габріель Деус. Засуджена до смерті жертва не була повішена ним через те, що обірвалась мотузка, проте образ людини з розкуто невимушеною поведінкою, легкою іронією до своїх убивць та якоюсь цілковито неземною молитвою переслідуватиме енкаведиста-письменника протягом десятиліть. У підсвідомості Івака постійно жило бажання знову почути дивний речитатив своєї жертви, що викликав у нього такі сильні почуття, яких він не знав ні доти, ні потому. Шукаючи розгадку таких вражень, він напише спогади, але його рукопис зникне на півтора десятки років, щоб повернутись до сина письменника скромним зошитом із цуценятком на обкладинці, де міститиметься роман «Останнє бажання» старого і хворого енкаведиста-батька. У романі авторка стверджує, що розгадування таємниць минулого дає ту свободу, без якої неможливе народження свідомої людини, готової відповідати за свої вчинки. Авторка роману не говорить відкрито про те, чи був Іван Івак жертвою тоталітарної системи чи свідомо обрав саме такий життєвий шлях, бо кожен читач має вирішити це самостійно. Тому й діти письменника-енкаведиста сумніваються в автобіографічності знайденого роману, а його дочка вважає твір художнім вимислом, адже батько завжди був дуже добрим і турботливим, він не міг убивати. Роман Є. Кононенко «Останнє бажання» викликає певні асоціації із новелою М. Коцюбинського «Persona grata», де головний герой також стає добровільним катом, правда в дещо інших умовах.

Є. Кононенко – майстер детективного жанру, в роботі над яким їй допомагає розвинена математичною освітою і логікою свідомість. Розслідувальний імпульс робить прозу письменниці спокійною і захопливою, про що свідчать її романи «Імітація» і «Зрада», де щоразу нові версії породжують загадки, не розв'язавши яких, не можна відкласти роман. У першому творі простежується властива авторці інтерпретація сучасності, в якій духовно-моральна сторона стає доміантною. У ньому спостерігається поєднання спогадів, роздумів, фрагментів сновидінь і реальності – такий спосіб відображення дійсності свідчить про психологізм прози Є. Кононенко. У романі «Імітація» підіймаються проблеми таланту і його імітації, співіснування великого міста і провінції, стосунків статей і поколінь, пошуків сенсу життя на тлі усвідомлення чужої смерті тощо. Особливо багатопланово виписане в романі протистояння столиці і провінції, в контексті якого пропонуються погляди героїв різних соціальних прошарків на пошуки щастя, успіху, кохання тощо. Як і в статті «Переможені й переможці», письменниця виділяє три категорії людей залежно від їхнього стосунку до столиці чи провінції та місця народження. Перша категорія – це щасливчики, які, народившись у столиці, автоматично вирішують цим низку матеріальних і духовних проблем, бо не мусять витратити молодість на входження в культурні столичні кола. Такими в романі постають Мар'яна, Лариса, обидва Олександрі і, звичайно, Джері Біст. Інша група – це ті, хто найкращі роки присвячує завоюванню місця під сонцем у столиці, що, до речі, вдається далеко не всім, тому вони часом мусять використовувати досить сумнівні, нетрадиційні методи, аби їм «поталанило», як це зробила, наприклад, дівчина Гірничого. Остання категорія – це нещасні люди, які, не маючи змоги переїхати до столиці, мусять до скону животити на задвірках цивілізації. Передові ідеї хоч і літають у брудному повітрі столиці, проте люди цивілізаційних

центрів і не ходять поганими провінційними дорогами. А провінціали мимоволі лишаються і наївними, і простакуватими, і грубуватими.

Письменниця наголошує на ставленні суспільства до ницості провінційного життя, визначальною рисою якого є злидні, в яких і виховуються та існують мерзенні, безпринципні, брудні люди. Використовуючи емоційно забарвлену лексику, авторка роману малолітню дівчину з інвалідністю називає то істотою, то недумкуватою потворою, її брата – щуром або сказаним щуром чи «психопатичною істотою, яка краде картини, паскудить їх», матір цих дітей – тупою бабою, тощо. Зовсім інші інтонації має розповідь про багача Кубова, де авторка передає суспільне ставлення до такого персонажа – розчулення, захват, побожність. Він легко розбиває й міняє автомобілі, замислюється про вічне, у нього вдома багато зелені, там порядкує його матуся «в оксамитовому халаті з золотими капцями». Кубов – гостинний, по-чесному відвертий господар, хоробрий перед постами ДАІ, біля яких навіть не пригальмовує, а ще він клянеться знайти убивць Мар'яни й Анатолія. Особливої уваги заслуговує меню його вечері. Від нього завжди пахне дорогим коньяком, яким він хоч і зловживає, але поводить себе при тому досить пристойно.

Більшість героїв «Імітації» внутрішньо суперечливі, постійно живуть під впливом мінливих настроїв і почуттів, у протистоянні самим собі, і не останню роль у боротьбі із собою відіграє притистояння столиці і провінції.

До детективного жанру належить і роман Є. Кононенко «Зрада», основним філософським змістом якого є зрада як психологічне, морально-етичне явище, присутнє в житті кожного з нас. Взявши за епіграф вислів «усе на світі зрада», авторка вплітає у фабулу роману багато епізодів, де цей найогидніший злочин здійснюється заради приватних інтересів і псує людей. Зовні пристойні персонажі здатні на зраду, керуються її вигодами, вирішують з її допомогою власні проблеми. Письменниця залучає читача до демаскування приватного життя героїв твору, до обговорення гендерного конфлікту, чи, радше, кількох взаємопов'язаних конфліктів. Роман – це гостросюжетна розповідь про загадкову смерть молодої жінки, ім'я вбивці якої читач дізнається, як заведено, на останніх сторінках твору. В анотації до роману наголошується, що цікавої інтриги із заплутаними версіями додається всебічне осмислення зради – подружньої, національної, синівської.

Фрагментом «творчої біографії» можна вважати феміністичний есей Є. Кононенко «Без мужика», який вражає читача імпульсивним гострослів'ям, адже в ньому йдеться про наболіле. Героїня есею – старшокласниця, яка живе з мамою і бабусею, що серйозно впливають на її світогляд і ставлення до життя. Виростаючи без батька, дівчинка (вона не має імені) щодня чує вдома слова зневаги до чоловіків, критику на їхню адресу, запевнення в небезпечності стосунків із ними, бо всі «мужики – це лихо». Перебуваючи у складному віці, коли хочеться кохання і зовсім не хочеться ніякої науки, дівчина серйозно ставиться до навчання, прагне не засмучувати маму й бабусю, але цілком закономірно хоче знати, чи існують все-таки чоловіки порядні, відповідальні, шляхетні – одним словом, нормальні. На жаль, родинний досвід не переконує героїню у ймовірності щасливих подружніх стосунків, адже чоловік у бабусі був п'яницею, а в мамі – слухняним маминим синочком. Гостра потреба спростувати твердження про приреченість кохання і гармонійного життя з чоловіком, а також надмірна опіка та психологічний тиск штовхають недосвідчену старшокласницю на шлях пошуків справжніх почуттів. На жаль, дива не сталось, особистим невдалим досвідом героїня ніби підтверджує родинну прикру традицію помилятися у виборі чоловіків. Читачеві здається, що причиною цього стають стереотипи, посліпне прагнення дівчини відповідати очікуванням інших людей – матері, чоловіка, відсутність власної думки, покірність, невпевненість тощо. Ставши матір'ю, наша героїня, на жаль, також виховуватиме дитину в неповній сім'ї і читач може тільки здогадуватись, який досвід передасть молода жінка, чи зуміє вона подолати традицію негативного ставлення для чоловіків.

Непроста доля українки середнього віку відображена письменницею у новелах збірки «Повії теж виходять заміж». Історії героїнь творів збірки – це зріз життя кількох поколінь пострадянського жіноцтва, це події, що відбуваються за дверима багатьох помешкань та на вулицях «дикого ринку», мандрівки за кордон, які мають то наукове, то службове, то інтимне забарвлення. Прикметно, що авторка не засуджує, не моралізує чи оцінює своїх героїнь, а розуміє мотиви їхніх вчинків, поблажливо ставиться до намагань бути щасливими й усміхненими. У тринадцяти новелах збірки йдеться про особисті історії залучених побутом і злиднями,

безперспективністю і принизливим існуванням українських вчительок, науковців, перекладачок, робітниць, які тягнуть на собі родину, дітей, безробітних чоловіків і почуваються щасливими, коли можуть поскаржитись на життя найближчій подрузі. Одна з героїнь книги признається, що їй може бути дорога або на базар, або на трасу, або за колдрон на заробітки. Власне про повій ідеться лише в одному оповіданні, всі інші героїні збірки є у цій справі аматорками-дилетантками, які змушені таким чином заробляти на кілограм сосисок для безробітного чоловіка, що лежить удома на дивані і ніяк не може вийти із депресії. Впадає у вічі, що у збірці авторка торкається і проблеми чоловічої безпорадності, втрати самоповаги і здатності опиратися побутовим випробуванням.

Збірка Є. Кононенко пройнята лагідним гумором, тонкою незлостивою іронією, великою любов'ю до Києва та до людей, що живуть, страждають і виборюють своє щастя в нетрях його житлових масивів. Часом здається, що героями оповідань письменниці стали наші знайомі чи родичі, настільки реалістично і життєво правдиво вони відображені.

Загалом у творах Є. Кононенко порушені найрізноманітніші проблеми українського суспільства, зокрема проблеми вірності і зради, відповідальності за скоєні злочини перед суспільством і власною совістю, протистояння у нашій свідомості провінційності та столичності тощо, але одне з головних місць у них відведено сучасній жінці з її мріями та уявленнями про щасливе життя.

СЮЖЕТИ КАЗОК ЯК ОСНОВА ДЛЯ СТОРІТЕЛЛІНГУ

Ярослав Яненко,
к. соц. н., доцент, СумДУ

Стаття присвячена з'ясуванню особливостей використання сюжетів казок у якості основи для сторітеллінгу. Подано результати визначення особливостей сюжетів відомих казок та дій головних героїв з точки зору побудови сучасного сторітеллінгу.

Ключові слова: казка, сюжет, сторітеллінг.

PLOT OF FAIRY TALES AS A BASIS FOR STORYTELLING

Yaroslav Yanenko,
PhD (Sociology), associate professor, Sumy State University

The article deals with clarifying the features of using fairy tale plots as a basis for storytelling. It represents the results of determining the features of scenes of famous fairy tales and the actions of the main characters in terms of building a modern storytelling.

Keywords: fairy tale, plot, storytelling.

Ще давньогрецький філософ Протагор відзначав, що людина є мірою усіх речей. Цей вислів є актуальним і в наші часи, коли посилюється вплив на людей соціальних мереж, мультимедійних технологій і різноманітних каналів поширення інформації. У галузі мас-медіа у XXI ст. відбулися суттєві зміни, відтак ініціатори комунікації повинні враховувати інтереси малих груп, а іноді й окремих представників цільової аудиторії. Значні можливості для цього відкриває така комунікаційна технологія, як сторітеллінг (англ. – storytelling, «розповідання історій»), оскільки дозволяє залучити увагу аудиторії та розкрити кращі людські риси через привабливу і зрозумілу історію. Сторітеллінг часто використовується у сучасних медіа, рекламних і PR-комунікаціях, втім, його основою часто бувають сюжети відомих літературних творів або казок. Все це зумовлює актуальність дослідження.

Теоретичним підґрунтям дослідження є роботи вітчизняних та закордонних вчених, присвячених використанню технологій сторітеллінгу у сучасних медіа-комунікаціях (О. Градюшко,